

Yükseköğretimde Uzaktan Ölçme ve Değerlendirme Deneyimleri: Türkiye’den Üç Devlet Üniversitesi Örneği

Beyza AKSU DÜNYA
Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi
baksu@bartin.edu.tr
ORCID ID: 0000-0003-4994-1429

Murat Doğan ŞAHİN
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
mdsahin@anadolu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-2174-8443

Eren Can AYBEK
Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
erencan@aybek.net
ORCID ID: 0000-0003-3040-2337

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.804016
Geliş Tarihi: 01.10.2020	Revize Tarihi: 23.02.2021
	Kabul Tarihi: 25.02.2021

Atf Bilgisi

Aksu Dünya, B., Şahin, M. D. ve Aybek, E. C. (2021). Yükseköğretimde uzaktan ölçme ve değerlendirme deneyimleri: Türkiye’den üç devlet üniversitesi örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 232-244.

ÖZ

Yüz yüze verilen derslerin salgından dolayı uzaktan eğitime aktarılması, iyi planlanmış, zamana yayılmış uzaktan eğitim uygulamalarından farklıdır. Bu nedenle, paydaş deneyimlerin iyi anlaşılmasının ve gereken sonuçların çıkarılarak, ders, bölüm ve kurum bazında ileriye dönük planlamaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu planlamalar yapılırken, deneyimi dinlenilmesi gereken en önemli paydaşlar ise öğrencilerdir. Bu çalışmada kesitsel tarama yöntemi ile öğrencilerin acil uzaktan eğitimle yürütülen Ölçme ve Değerlendirme derslerine dair deneyimleri incelenmiştir. Veri toplama basamağında, üç farklı devlet üniversitesinde, acil uzaktan eğitimle yürütülen Ölçme ve Değerlendirme derslerine kayıtlı lisans öğrencilerine, deneyimlerini anlamak amacıyla, anket uygulanmıştır. Analizler, anket maddelerine yanıt veren 144 öğrenciden elde edilen veriler üzerinde yürütülmüştür. Veriler analiz edilirken betimsel istatistiklerden ve parametrik olmayan testlerden yararlanılmıştır. Ayrıca ankette yer alan bir adet açık uçlu maddeye verilen öğrenci yanıtları da betimsel analiz yoluyla incelenmiştir. Buna göre, öğrencilerin çoğunlukla, derste ölçme ve değerlendirme uygulamalarının objektifliği ve uygunluğu konusunda olumlu görüş bildirdiği, ancak uzaktan sınav süresinin yeterliliği, elektronik kaynaklara erişim imkânları ve uzaktan sınavlara hazırlanma motivasyonu gibi başlıklarda ortalama olarak, daha düşük memnuniyete sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca öğrencilerin önemli bir kısmının uygulanan uzaktan ölçme değerlendirme yöntemlerinin derse uygunluğu ile ilgili olumlu deneyimlere sahip olduğu, olumsuz görüş bildirenlerin, ödevlerin sayıca fazlalığı ve ayrılan sürenin yetersizliğine ilişkin vurgular yaptığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, ölçme ve değerlendirme, COVID-19, yükseköğretim.

Distance Assessment Experiences in Higher Education: An Example from Three Public Universities in Turkey

ABSTRACT

It is clear that understanding stakeholder experiences under these extraordinary circumstances and examining how effective the assessment processes were through students' lens are vital to plan further assessment and learning practices if the distance education due to pandemic has to continue. The purpose of this study is to understand student experiences in assessment during emergency distance education due to Covid-19. Data has been collected from undergraduate students who enroll Anadolu University, Bartın University and Pamukkale University Faculty of Education and took "Assessment and Evaluation" course in Spring 2020. Out of 436 students, 141 of them have been voluntarily responded to the survey instrument. The data collection tool has been developed by researchers after careful review of relevant literature by considering research questions at hand. The instrument included nine items on a 5-point Likert scale and one open-ended item. The most promising finding of the study is that despite adaptation problems and infrastructural issues in emergency distance education, students found assessment and evaluation processes fair. This finding can be partially explained by the use of open-ended items for assessment and rubrics for grading. The predictors of students' lack of trust towards their peers' ethical behaviour in exams should be investigated further. Lastly, this study

contributed to existing body of research in terms of ideal allocated time for take-home exams and number and frequency of assignments in distance education.

Keywords: Distance education, measurement and evaluation, COVID-19, higher education.

Giriş

İlk olarak mektuplar aracılığıyla yürütülen uzaktan eğitim, günümüzde bilişim teknolojilerinin sunduğu imkânlardan yararlanmakta ve öğrenenlere oldukça çeşitli konularda içerik sunmaktadır (Bozkurt, 2017). Özellikle kitlesel açık çevrimiçi dersler (KAÇD [Massive Open Online Courses – MOOCs]) ile birlikte, öğrenenler ilgilendikleri konularla ilgili becerileri, herhangi bir resmi öğretim kurumuna bağlı olmaksızın, kazanabilmektedir. Coursera ve edX gibi uluslararası platformların yanında, Anadolu Üniversitesi tarafından sunulan Akadema gibi platformlarda da öğrenenlere kitlesel açık çevrimiçi derslere katılma imkânı verilmektedir.

Ülkemizde ise açık ve uzaktan eğitim veren fakülteler aracılığıyla yürütülen açık ve uzaktan öğrenme hizmetleri, yükseköğretim kurumları bünyesinde kurulan uzaktan eğitim / açık ve uzaktan öğrenme merkezleri aracılığıyla yaygınlık kazanmıştır. Bu süreçte birçok üniversite ortak zorunlu derslerini açık ve uzaktan öğrenme yoluyla vermeye başlamış ve bu yönde altyapılarını hazırlamıştır. Koloğlu, Kantar ve Doğan (2016), öğretim elemanlarının uzaktan eğitime hazırbulunuşluklarını inceledikleri çalışmada, bilgi iletişim teknolojileri (BİT) yeterliklerinin hazırbulunuşluk için önemli bir ön koşul olduğunu belirtmiş, ancak gerçek ön koşulun uzaktan eğitime olan inanç olduğunu ifade etmiştir. Aynı çalışmada, öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi bir destek eğitim yöntemi olarak gördükleri, ana eğitimin uzaktan eğitimle gerçekleştirilemeyeceğini ifade ettikleri yer almaktadır. COVID-19 salgını sürecinde 2019-2020 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nın büyük bölümü tüm yükseköğretim kurumlarında uzaktan yürütülmüş, kurumsal altyapı, öğretim elemanları ve öğrenenlerin hazırbulunuşluk düzeyi ne olursa olsun uzaktan eğitime zorunlu bir geçiş yapılmıştır.

Yükseköğretim Kurumu (YÖK) tarafından verilen kararlar tüm yükseköğretim kurumları tarafından yürütülen bu uzaktan eğitim acil uzaktan eğitim olarak adlandırılmaktadır (Bozkurt ve Sharma, 2020). Olağanüstü bir durumda verilen bu uzaktan eğitimde, öğrenenlerin deneyimlerinin anlaşılması, bu bağlamda öğretimin önemli bir parçası olan ölçme ve değerlendirmenin acil uzaktan eğitimde nasıl yürütüldüğünün öğrenci gözüyle incelenmesi acil uzaktan eğitime devam edilmesi halinde öğretimin şekillendirilmesi bakımından önem taşımaktadır.

Öğrencilerin uzaktan eğitimdeki ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin deneyimlerini inceleyen geçmiş araştırmalar incelendiğinde, açık ve uzaktan öğretimde öğrenci başarısının değerlendirilmesi ve öğretim süreçlerine ilişkin dönüt verilmesinde kullanılan ölçme araç ve değerlendirme yöntemlerinin etkinliğine ilişkin birçok çalışma bulunduğu (Chang, F. C., 2002; Chaudhary ve Dey, 2013; Hatzipanagos ve Warburton, 2009; Turner ve Briggs, 2018), bununla birlikte bu yöntem ve yaklaşımların etkililiğine ilişkin öğrenen görüşlerine başvuru çalışmaları sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bunlardan biri olan, Ogange, Agak, Okelo ve Kiprotich (2018) tarafından yapılan çalışma, çevrimiçi öğrenme ortamlarında kullanılan farklı biçimlendirici değerlendirme türlerine yönelik öğrenci görüşlerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin, quiz, elektronik portfolyo, akran değerlendirmesi ve tartışma gibi farklı biçimlendirici değerlendirme türleri arasında günlük düzeyi açısından bir fark görmedikleri, özellikle quizleri takibi ve tamamlanması kolay yöntemler olarak belirttikleri raporlanmıştır. Ayrıca öğrenciler, bilgisayar destekli değerlendirme ve akran değerlendirme dönütlerinin, öğretmen dönütlerine göre daha hızlı olduğunu düşünmektedirler. Yue ve Kaur (2016), çevrimiçi bir öğrenme ortamındaki değerlendirme uygulamalarına yönelik yürüttükleri çalışmada 140 üniversite öğrencisinden elde ettikleri dönütlere göre öğrencilerin önemli bir bölümünün çevrimiçi değerlendirme uygulamalarına pedagojik açıdan olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Bununla birlikte öğrenciler, güvenlik ve teknik problemlere yönelik hususlara ilişkin değişikliklere ihtiyaç olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Alanyazındaki sınırlı sayıdaki çalışma incelendiğinde, uzaktan öğretim kapsamındaki ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin öğrenenlerin görüş ve deneyimlerini yansıtan çalışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Bunun yanında, özellikle içinde bulunduğumuz acil uzaktan eğitim süreçleri kapsamındaki değerlendirme ve dönüt verme faaliyetlerinin iyileştirilmesi amacıyla da öğrenci deneyimlerinin ve görüşlerinin paylaşılmasının, süreçlerin işlerliğindeki sıkıntıların belirlenmesi ve çözüme ulaştırılması amacıyla tüm paydaşlara önemli dönütler vereceği değerlendirilmektedir.

Son yıllarda tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de yükseköğretim kurumları açık ve uzaktan eğitim kabiliyetlerinin geliştirilmesi yönünde alt yapı çalışmaları yapmakta ve öğretim süreçlerinin bir bölümünü bu ortamlardan yürütmektedirler. Her ne kadar bu çalışmalar uzaktan eğitim deneyimlerini güçlendirmiş olsa da COVID-19 salgınıyla birlikte tüm örgün öğretim süreçlerinin uzaktan yürütülmesinin zorunlu hale gelmesi üniversitelerin fiziksel, akademik ve operasyonel açıdan yeterli hazırlığa sahip olmadan uzaktan eğitime hızla geçişini zorunlu kılmıştır. Dolayısıyla içinde bulunulan süreç, uygulamalarda karşılaşılan aksaklıklardan ve tecrübelerden ders çıkarmayı, orta ve uzun vade için sürdürülebilir bir planlama yapmayı gerekli kılmaktadır. Söz konusu planlama ancak sağlam temellendirilmiş, nitel ve nicel kanıtlar içeren, kapsayıcı bir paydaş gereksinimi analizine dayandırıldığında gerçekçi ve verimli olabilecektir. Bu bağlamda, acil uzaktan eğitimin öğrencilere ulaştırılmasındaki deneyimler, üzerinde durulması gereken bir konudur. Uzaktan eğitime uyumlu, öğrenci merkezli, öğrencilerin teknolojiye ulaşma konusundaki fırsat eşitsizliklerine karşı duyarlı ve adil ölçme yaklaşımlarının belirlenmesi ve uygulanmaları yolundaki engellerin giderilmesi için, veriye dayalı durum tespitlerine gereksinim duyulmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, Eğitim Fakülteleri müfredatında yüz yüze yürütülen Ölçme ve Değerlendirme derslerinin, COVID-19 salgını nedeniyle uzaktan eğitim sistemine aktarılması sonucu, dersi uzaktan eğitim sisteminde tamamlayan öğrencilerin ölçme ve değerlendirme süreçlerine dair deneyimlerini anlamaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Uzaktan eğitim sisteminde verilen Ölçme ve Değerlendirme dersinde:

1. Değerlendirme sürecinde öğrencilerin algıladıkları puanlayıcı objektifliği düzeyi nasıldır?
2. Ölçme sürecinde akranlarının dürüstlük davranışlarına yönelik öğrenci görüşleri nedir?
3. Öğrencilerin bildirdikleri ölçme süreçlerindeki motivasyon düzeyleri yüz yüze eğitim kapsamındaki ölçme süreçlerine kıyasla nasıldır?
4. Sınavlara ayrılan süre hakkında öğrenci görüşleri, ayrılan süreye göre anlamlı bir fark göstermekte midir?
5. Kullanılan ölçme yöntemlerine ilişkin öğrenci görüşleri nasıldır?

Yöntem

Bu kısımda, araştırmanın nasıl bir yöntemle desenlendiği, çalışma grubu, veri toplama araçları ve toplanan verilerin hangi yöntemlerle analiz edildiğine dair bilgilere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada tarama modeli benimsenmiştir. Tarama araştırmalarında, anket ya da görüşmeler yoluyla, hedeflenen grubun özelliklerinin ya da mevcut durumunun anlaşılması hedeflenir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Araştırmanın amacının acil uzaktan eğitim sürecinde öğrenci deneyimlerini belirlemek olması ve verinin tek seferde elde edilmesinden dolayı, bu çalışmada kesitsel tarama modeli benimsenmiştir.

Çalışma Grubu/Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 2019 – 2020 Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında, araştırmacılar tarafından yürütülen Ölçme ve Değerlendirme derslerine kayıtlı 436 lisans

öğrencisinden araştırmaya katılmaya gönüllü olan 144 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada uygun örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Uygun örneklemede zaman, işgücü vb. nedenlerle örneklemin kolay ulaşılabilir şekilde belirlenmesi söz konusudur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Örnekleme dâhil olan katılımcılara ait cinsiyet dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1
Örnekleme Özellikleri

Cinsiyet	Anadolu Üniversitesi	Bartın Üniversitesi	Pamukkale Üniversitesi	Toplam
Kadın	42	48	15	105
Erkek	14	14	11	39
Toplam	56	62	26	144

Örneklemede yer alan katılımcıların cinsiyete göre dağılımları incelendiğinde, çoğunluğun kadın katılımcılardan oluştuğu görülmektedir. Ayrıca üniversitelere göre dağılım incelendiğinde de Pamukkale Üniversitesi'nden katılımın diğer üniversitelere göre daha düşük olduğu gözlenmektedir. Bu durum araştırma için bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında üç üniversitenin final sınavında uygulanmak üzere beş açık uçlu madde oluşturulmuştur. Puan dağılımının betimsel özellikleri, geçerlik-güvenirlilik-kullanışlılık, çoktan seçmeli madde yazımı, performans değerlendirmesi ve sınıf içi ölçme ve değerlendirme uygulamaları olmak üzere farklı başlıklara yönelik, taksonomik olarak en az kavrama düzeyindeki soruların puanlanmasında yine araştırmacılar tarafından geliştirilen rubriklerden yararlanılmıştır. Böylece öğrencilerin deneyimlerinin oluştuğu süreçlerde kullanılan ölçme araçlarının kapsam geçerliğinin ve puanlamadaki objektifliğin yüksek olması amaçlanmıştır. Sınavlar sonrasında öğrencilere uygulanan anket ise 9 kapalı uçlu bir de açık uçlu maddeden oluşmaktadır. Tablo 2'de görüle anket maddelerine yönelik olarak belirlenen maddelerin tamamının Ölçme ve Değerlendirme dersi kapsamında değerlendirilmesi istenmiştir. Ankette yer alan 6. ve 7. maddeler, araştırma kapsamındaki sorulara doğrudan yanıt vermemekle birlikte, araştırmacıların yürüttükleri derse ilişkin kendilerini değerlendirmeleri amacına hizmet etmektedir. Bu nedenle, bu maddeler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veri toplama aracı olarak kullanılan anket, araştırmacılar tarafından, ilgili literatürün taranmasından sonra, araştırma soruları göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır. Ankette dokuz adet 5'li Likert tipi madde ve bir açık uçlu madde bulunmaktadır. Likert tipi maddeler, kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kısmen katılıyorum, katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum olarak derecelendirilmiştir. Veri, araştırmacıların yürüttüğü derslere kayıtlı öğrencilerden, Microsoft Office Forms üzerinden gönderilen anket linki ile çevrimiçi olarak toplanmıştır. Anket verileri, dönem sonu sınavlarının tamamlandığı, ancak öğrencilerin sınavdan aldıkları puanların henüz ilan edilmediği bir haftalık dönemde toplanmıştır.

Son olarak, öğrencilere sınav sonrası uygulanan dokuz maddelik anketin maddeleri hazırlanmıştır. Araştırma problemleri doğrultusunda hazırlanan maddeleri, iki dil ve iki ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Uzmanların görüşleri doğrultusunda anket maddelerine nihai halleri verilmiştir. Söz konusu maddeler Tablo 2'de görülebilir.

Elde edilen veriler IBM SPSS Statistics 25.0 (IBM, 2019) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bulguları madde bazında ve anket genelinde özetlemek amacıyla betimsel istatistiklerden (frekans, ortalama, mod, standart sapma, yüzdeler) yararlanılmıştır. 1., 2., ve 3. araştırma sorularının cevaplanması için betimsel istatistiklerden yararlanılmış, veri yüzdeler ve grafiklerle özetlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin akran kopya davranışına yönelik görüşlerinin (Madde 3) üç üniversiteye göre

anlamli farklılık gösterip göstermediğinin anlaşılması için Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Bu madde üzerinde kurumlar arası farkların incelenmesinin sebebi alan yazına dayalıdır. Uzaktan eğitimde kopya davranışı ve akademik dürüstlük ihlallerinin arttığı sıklıkla vurgulanmıştır (Rossiter, 2020). Bu nedenle, sınava farklı sürelerin ayrıldığı üç kurumda sınava dair algılanan akran dürüstlüğünün farklılaşıp farklılaşmadığını incelenmiştir. Kruskal Wallis-H testi, normal dağılım göstermeyen gruplarda üç ya da daha fazla grubun ortalamaları arasındaki farkı test etmek için kullanılır (Field, 2009). Benzer amaçla, dördüncü araştırma sorusunda, uzaktan eğitimde sıklıkla kullanılan, zamanlanmış açık kaynak sınavlarda, öğrencilerin sınav süresinin yeterliliğine dair görüşlerinin, verilen süreye göre anlamlı fark gözetip gözetmediğini anlamak amacıyla Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Beşinci araştırma sorusunda ise betimsel analiz ile öğrenci deneyimlerinin daha detaylı anlaşılması amaçlanmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırma verileri toplanmadan önce Bartın Üniversitesi Etik Kurulu tarafından etik kurul onay belgesi alınmıştır. Ölçme aracı, katılımcılara çevrimiçi ortamda gönderilmiş ve anket maddelerine yanıt vermenin gönüllülük esasına dayalı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca veriler Microsoft Office Forms aracılığıyla toplandığı için yönerge kısmında katılımcılara verilerin Microsoft'un gizlilik koşulları çerçevesinde saklandığı bilgisi verilerek araştırmacıların toplanan verileri yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacağı ifade edilmiştir. Bunun yanında, diledikleri zaman uygulamadan çıkabilecekleri vurgulanmış ve ölçme aracıyla herhangi bir kişisel veri toplanmamıştır.

Bulgular

Öğrencilerin, uzaktan ölçme ve değerlendirme deneyimlerini, memnuniyetlerini ve muhtemel sorunları anlamak için, 5'li Likert türünde derecelendirilmiş dokuz madde ve bir açık uçlu madde ile veri toplanmıştır. Tablo 2 de, Likert tipi maddeler ve bu maddelere verilen cevaplar yüzde (%) olarak, ayrıca her bir maddeye verilen yanıtların tepe değeri (mod) olarak özetlenmiştir.

Tablo 2
Kategori Yüzdeleri

	Kesinlikle katılmıyorum (%)	Katılmıyorum (%)	Kısmen katılmıyorum (%)	Katılıyorum (%)	Kesinlikle katılıyorum (%)	Tepe değeri
1. Sınav, proje veya ödevlerin objektif bir şekilde değerlendirildiğini düşünüyorum.	3.4	2.1	7.6	29.7	54.5	5
2. Dersin içeriği ile kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemleri uyumluydu.	3.4	2.1	6.2	33.8	51.7	5
3. Sınav, ödev-proje uygulamalarında sınıf arkadaşlarım dürüst davrandı.	4.8	4.1	24.8	37.2	26.2	4
4. Sınavlara hazırlanırken ya da ödev-proje hazırlarken elektronik kaynaklara erişimde güçlükler yaşadım.	9.7	8.3	24.1	26.2	29.0	5
5. Sınavlara hazırlanma motivasyonum, yüz yüze eğitime kıyasla daha düşüktü.	29.0	13.8	27.6	15.2	11.7	1
6. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarına (sınav, ödev-proje) dair yönergeler açık ve yeterliydi.	2.1	2.8	5.5	31.0	55.9	5

7. Sınava hazırlık ya da ödev-proje hazırlama süreci dersle ilgili yeni kazanımlar edinmeme katkı sağladı.	1.4	7.6	9.0	31.7	47.6	5
8. Sınavımı yüz yüze (kağıt-kalem formunda) alsaydım, daha başarılı olurum.	16.6	8.3	35.2	26.9	10.3	3
9. Sınav ya da ödev-proje uygulamaları için verilen süre yeterliydi.	6.9	4.1	9.0	26.2	53.8	5

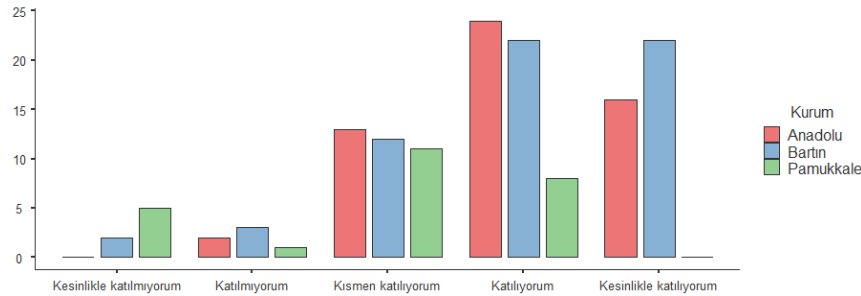
Sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin anketin sol ucundaki kategorileri (katılıyorum, kesinlikle katılıyorum) daha sıklıkla seçtiği, bu durumun ters kodlanmış 5. maddede geçerli olmadığı görülmektedir. Araştırma soruları özelinde sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Algılanan Puanlayıcı Objektifliği

Öğrencilerin yarısından fazlası (%54.5) uzaktan eğitimdeki sınav, proje ve ödevlerin objektif değerlendirildiğini düşünmektedirler. İlgili soruya cevap verenlerin yalnız %5.5 i (%3.4 kesinlikle katılmıyorum, %2.1 katılmıyorum), objektif bir değerlendirmeye tabii olmadıklarını düşündüklerini bildirmiştir. Bu sonuçlarla uyumlu olarak, öğrencilerin % 84.2 si, dersin içeriği ile kullanılan ölçme araç ve yöntemlerinin uyumlu olduğunu düşünmektedirler. İlişkili olduğu düşünülen bu iki maddeye verilen cevapların (Madde 1 ve Madde 2) birlikte değişimini incelemek için, Spearman sıra farkları korelasyon katsayısı hesaplanmış ve anlamlı bir korelasyon katsayısı elde edilmiştir ($r = .507, p < .005$). Bu sonuçlara göre, öğrencilerin ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygunluğuna yönelik olumlu düşünceleri ile puanlayıcıların objektifliğine yönelik inançları birlikte artış göstermektedir.

Akranların Kopya Davranışı

Öğrencilerin, akran kopya davranışına yönelik görüşlerini ölçen maddeye (Sınav, ödev-proje uygulamalarında sınıf arkadaşlarım dürüst davrandı.) en sık verdikleri cevap katılıyorum olmuştur (%37.2). Objektif puanlamaya yönelik görüşlere kıyasla, daha az sayıda öğrenci, maddedeki ifadeye katıldığını belirtmiş, öğrencilerin yaklaşık %34 ü akranlarının ölçme değerlendirme süreçlerindeki dürüstlüklerine şüpheli yaklaşmıştır. Bu madde üzerinde ayrıca, öğrenci görüşlerinin üç farklı kurumda farklılık gösterip göstermediği, Kruskal Wallis-H testi kullanılarak incelenmiştir. Buna göre akranların kopya davranışına dair görüşlerin kayıtlı olunan üniversiteye bağlı olduğu tespit edilmiştir ($p < .001$). Bir başka ifadeyle, öğrencilerin kopya davranışına ilişkin görüşleri öğrenim gördükleri üniversiteye göre farklılaşmaktadır. Kurumlar arasında ikili karşılaştırmalar yapılmış ve sonuçlara göre, uzaktan ölçme değerlendirme faaliyetleri gerçekleştirilirken akranlarının dürüstlüğüne en tereddütlü yanıtları verenler Pamukkale Üniversitesi öğrencileri olmuştur. Pamukkale Üniversitesi öğrencilerinin görüşleri, Anadolu ($\chi^2 = 9.09, p = .003$) ve Bartın Üniversitesi ($\chi^2 = 12.11, p = .00$) öğrencilerinden anlamlı derecede farklılık gösterse de, diğer iki kurum arasındaki fark, anlamlı düzeyde değildir ($\chi^2 = .639, p = .42$). Farklı kurumlardaki öğrencilerin, akran kopya davranışına yönelik görüşleri Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Akran kopya davranışına yönelik 3. maddeye verilen yanıtların kurumlara göre frekans dağılımı

Yüz Yüze Eğitime Kıyasla Öğrenci Motivasyonu

Öğrencilerin, % 26.9 u, yüz yüze eğitime kıyasla, uzaktan eğitimde sınavlara hazırlanma motivasyonlarının daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. İlgili soruya (madde 5) en sık verilen cevabın kesinlikle katılmıyorum olması, acil uzaktan eğitimde yürütülmüş ölçme ve değerlendirme süreçleri bakımından olumludur. Soruya tüm cevap verenlerin yaklaşık % 43'ü uzaktan eğitimdeki ölçme faaliyetlerine hazırlanırken motivasyon düzeylerinin daha düşük olduğu ifadesine katılmamaktadır. Bunun yanında, öğrencilerin % 37.2'si sınavlara kağıt-kalem formatında katılsaydı daha başarılı olabileceğini düşünürken, %35.2'si de bu görüşe kısmen katılmaktadır.

Bununla birlikte, öğrencilerin sınavlara hazırlanma motivasyonlarını ölçen madde ile (madde 5), elektronik kaynaklara erişimde yaşadıkları zorlukları ölçen maddeye (madde 4) verilen cevaplar arasında anlamlı, orta düzeyde pozitif bir ilişki tespit edilmiştir ($r = .404$, $p < .001$). Elektronik kaynaklara erişimde yaşanan sorunlarla, yüz yüze sınav formatını uzaktan sınav formatına tercih etme arasında da anlamlı orta düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r = .407$, $p < .001$). Uzaktan eğitimde elektronik kaynaklara erişimde daha fazla zorluk yaşayan öğrenciler, motivasyonlarının düşük olduğunu daha sıklıkla belirtmiş ve yüz yüze sınavda daha başarılı olacaklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Sınavlara Ayrılan Süre

Aynı sorulardan oluşan çevrimiçi açık kaynak sınavı ve anketi cevaplayan öğrencilerin, bir grubuna sınavı süresi olarak 1 saat, bir grubuna 1 gün ve bir grubuna da 1 hafta verilmiş ve verilen sürenin yeterli olup olmadığı sorulmuştur. Kruskal Wallis-H testi sonuçlarına göre, 1 gün süre verilen öğrenci grubuyla, 1 hafta süre verilen grup arasında, öğrencilerin sınavlara ayrılan süre bakımından görüşleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır ($\chi^2 = -.06$, $p = .94$). Ancak 1 saat süre verilen öğrencilerin görüşleri, 1 gün süre verilen ($\chi^2 = 6.08$, $p < .05$) ve 1 hafta süre verilen ($\chi^2 = 6.23$, $p < .05$) gruplardan anlamlı derecede fark göstermektedir. Sınav için 1 saat süre verilen öğrenci grubu diğer gruplardan farklı olarak, verilen süreyi yeterli bulmamaktadır.

Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşler

Bu araştırma sorusuna yönelik kanıt 2. madde ile toplanmıştır. Gelen cevapların % 85.5'i dersin içeriği ile kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin uyumlu olduğunu belirtmiştir. Cevap verenlerin yalnızca %3.4'ü uygulanan ölçme değerlendirme yöntemlerinin, dersin içeriğine kesinlikle uygun olmadığını düşünmektedir. Bu cevapların muhtemel nedenlerini anlamak için, anketin sonunda öğrencilere yöneltilen, açık uçlu soruya gelen cevaplar analiz edilmiş ve öğrencilerin ölçme yöntemlerine karşı olumlu düşüncelerinin başlıca sebeplerinin; sürenin yüz yüze sınavlara kıyasla uzun olması, açık kaynak sınav yapılması ve öğrencilerin sınav esnasında da araştırma yapabilmesi olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, ölçme değerlendirme yöntemlerinin dersle uyumlu olmadığını belirten öğrencilerin temel gerekçesinin, ödev yoluyla yapılan değerlendirmelerin kapsamı ve sayıca fazlalığı olduğu görülmüştür.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı, acil uzaktan eğitimde öğrencilerin, aynı ders kapsamında üç farklı üniversitede yürütülen ölçme ve değerlendirme uygulamalarına dair deneyimlerinin anlaşılmasıdır. Araştırmanın en önemli ve olumlu bulgusu, öğrencilerin acil uzaktan eğitimde yaşanan aksaklıklara ve adaptasyon güçlüklerine rağmen, değerlendirme süreçlerinin objektifliğine duydukları güven olmuştur. Bu bulgu, çeşitli faktörlerle açıklanabilir. Alanyazında, algılanan puanlayıcı objektifliğini etkileyen farklı değişkenler bulunduğunu ortaya koyan birçok çalışma yer almaktadır (Ouazad ve Page, 2013; Pitt ve Winstone, 2018; Tippin, Lafreniere ve Page, 2012). Bu çalışmada ise öğrencilerin çoğunlukla, puanlama süreçlerinin objektif yürütüldüğüne ilişkin bir görüş belirttikleri görülmüştür. İlgili maddeye verilen yanıtlarla açık uçlu soruya verilen yanıtların birlikte incelenmesi sonucu, uzaktan ölçme değerlendirme yöntemi olarak açık uçlu sorulara dayanan ve rubrikler kullanılarak şeffaflıkla uygulanan sınavların, öğrencilerin puanlayıcı objektifliğine inancına katkısı olduğu söylenebilir. Bunun yanında, öğrencilerin ankette görüşlerini bildirdikleri açık uçlu soruya gelen yanıtlara göre,

öğretim elemanlarının puanlama sürecinde ve sonrasında öğrencileriyle iyi iletişim kurmalarının ve sadece ölçme değerlendirme süreçlerini değil, derse ilişkin tüm süreçleri olabildiğince şeffaf yürütmeye çalışmalarının da öğrencilerin bu olumlu eğiliminde etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Bengtsson (2019) açık kaynak (take-home) sınavların yükseköğretimde kullanımını sistematik olarak incelediği çalışmasında, bu tür sınavlar için en büyük dezavantajın öğrencilerin etik olmayan davranışlarda bulunması olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmanın da bir diğer önemli bulgusu, öğrencilerin akranlarının kopya davranışına ilişkin inançlarının, sınavlara farklı sürelerin verildiği kurumlara göre farklılık göstermesidir. Alınan çeşitli teknolojik sınav güvenliği önlemlerine ve kullanılan çoklu ölçme yöntemlerine rağmen, uzaktan eğitimin kontrol edilmesi zor bir yan etkisi olarak, kopya davranışı en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Öyle ki, pandemi sürecinde, güz dönemine kıyasla, kopya davranışının global bir artışta olduğunu belirten araştırmalar yayınlanmıştır (Rossiter, 2020). Öte yandan, araştırma bulgularında akranlarının ölçme sürecinde dürüst davrandıklarına yönelik en düşük inanç, sınavın 60 dakika uygulandığı kurumda gerçekleşmiştir. Buna göre, öğrencilerin sınav süresini anlamlı biçimde düşük buldukları ve bunun da buradaki dürüstlük algılarına etki etmiş olabileceği belirtilebilir. Bu bağlamda, öğrencilerin, akranlarının ve kendilerinin kopya davranışlarına dair inançları altındaki muhtemel nedenler, yordayıcı bir model ile ortaya konulmalıdır.

Ankete katılan öğrencilerin neredeyse üçte biri, uzaktan eğitimde sınavlara hazırlanma motivasyonunun, yüz yüze eğitime kıyasla düşük olduğunu ifade etmiştir. Uzaktan eğitimde bireyin motivasyon düzeyinin, kişisel özellikler, teknolojik okuryazarlık düzeyi gibi yordayıcıları bulunduğu, uzaktan eğitim alanyazınında mevcuttur (Ng, 2019). Bununla beraber, bu araştırma bağlamında, motivasyon düzeyi ile anlamlı ilişkisi bulunan faktörler, öğrencilerin elektronik kaynaklara, ders materyallerine, ve canlı derslere erişimlerinin önündeki engellerin azaltılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bulgu, yeni araştırmaların ortaya koyduğu, yazılım, donanım ve internet kalitesi faktörlerinin, öğrencilerin uzaktan eğitim ortamlarındaki motivasyon düzeylerine olumlu katkı yaptığı bulgusuyla uyumludur (Jowsey, Foster, Cooper-loelu, Jacobs, 2020).

Acil uzaktan eğitimdeki ölçme değerlendirme süreçlerinde, araştırmanın yürütüldüğü üniversiteler de dâhil olmak üzere birçok yükseköğretim kurumunun, öğrencilerin kritik düşünme, analiz etme gibi üst düzey becerilerinin ölçülmesi ve sınav güvenliği bakımından, açık kaynak sınavların (take-home exam) kullanılmasını tavsiye ettiği görülmüştür. Bununla birlikte, açık kaynak sınavlarında öğrencilere verilen sürenin ne kadar olması gerektiğine ilişkin bulgular çelişiktir (Bengtsson, 2019). Bu çalışmanın bulgularına göre, açık kaynak sınavlara bir veya daha fazla gün ayrılan kurumlarda, öğrenciler akranlarının sınavda dürüst davrandığına, bir günden daha az sürenin ayrılan kuruma göre anlamlı ölçüde fazla inanmaktadır. Bu bulgu, açık kaynak sınavları birkaç güne yaymanın, bu sınavların özellikle sınav güvenliği bakımından avantajlarını ortaya çıkarabileceğini desteklemektedir.

Son olarak, öğrencilerin önemli bir kısmının uygulanan uzaktan ölçme değerlendirme yöntemlerinin derse uygunluğu ile ilgili olumlu deneyimlere sahip olduğu, olumsuz görüş bildirenlerin, ödevlerin sayıca fazlalığı ve ayrılan sürenin yetersizliğine ilişkin vurgular yaptığı görülmüştür. Bu da uzaktan ölçme değerlendirme süreçlerinde, geçerlik ve güvenilirlik ilkeleri yanında, kullanılabilirlik ilkesinin titizlikle gözetilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır.

Yazarların Katkı Oranı

Bu makaleye birinci yazarın %40, ikinci yazarın %30, üçüncü yazarın ise %30 oranında katkısı vardır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada çıkar çatışması oluşturacak bir husus yoktur.

Kaynaklar

- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A., and Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to CoronaVirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1), 1-6. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3778083>
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Chang, F. C. (2002). Intelligent assessment of distance learning. *Information Sciences*, 140, 105-125.
- Chaudhary, S. V. S. and Dey, N. (2013). Assessment in open and distance learning system (ODL): A challenge. *Open Praxis*, 5(3), 207–216.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. Londra: SAGE.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E. and Hyun, H.H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education*. New York: McGraw Hill.
- Hatzipanagos, S. and Warburton, S. (2009). Feedback as dialogue: Exploring the links between formative assessment and social software in distance learning. *Learning Media and Technology*, 34(1). 45-59.
- Koloğlu, T. F., Kantar, M. ve Doğan, M. (2016). Öğretim elemanlarının uzaktan eğitimde hazırlanışluklarının önemi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 52-70.
- Ogange, B. O., Agak, J. O., Okelo, K. O. and Kiprotich, P. (2018). Student perceptions of the effectiveness of formative assessment in an online learning environment. *Open Praxis*, 10(1), 29–39.
- Ouazad, A. and Page, L. (2013). Students' perceptions of teacher biases: Experimental economics in schools. *Journal of Public Economics*, 105, 116–130. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2013.05.002>
- Pitt, E., and N. Winstone (2018). The impact of anonymous marking on students' perceptions of fairness, feedback and relationships with lecturers. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43(7), 183–1193. doi:10.1080/02602938.2018.1437594.
- Rositer, S. (2020). Cheating becoming an unexpected COVID-19 side effect for universities. 25 Temmuz 2020 tarihinde <https://www.cbc.ca/news/canada/edmonton/cheating-becoming-an-unexpected-covid-19-side-effect-for-universities-1.5620442> adresinden erişilmiştir.
- Turner, J. and Briggs, G. (2018). To see or not to see? Comparing the effectiveness of examinations and end of module assessments in online distance learning. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 43(7), 1048-1060.
- Tippin, G. K., Lafreniere, K.D and Page, S. (2012). Student perception of academic grading: Personality, academic orientation, and effort. *Active Learning in Higher Education*, 13(1), 1–61. doi: 10.1177/1469787411429187

Yue, W. S. and Kaur, S. (2016). A survey of students' perceptions on online assessment in the modular object-oriented dynamic learning environment (MOODLE). *Advanced Science Letters*, 12, 4082-4086.

Extended Abstract

Introduction

Distance education experiences in Turkey date back to Anadolu University Open Education Faculty. Higher Education Institutions' distance education centers have increased number of open and distance education courses in recent years. Due to Covid-19 pandemic, all classes have been moved to online in Turkish Higher Education System but this emergent shift is different than regular distance education practices. Regardless faculty's previous experiences on online teaching and technical infrastructure of the institutions, most of the Spring semester has been held through online education platforms. This mandatory mode of teaching has been called "emergency distance education" (Bozkurt and Sharma, 2020).

It is clear that understanding stakeholder experiences under these extraordinary circumstances and examining how effective the assessment processes were through students' lens are vital to plan further assessment and learning practices if the distance education due to pandemic has to continue. Past researchers have mostly focused on effectiveness of assessment tools and technics in evaluating student performance and giving feedback in distance education (i.e. Chang, 2002; Chaudhary and Dey, 2013; Hatzipanagos and Warburton, 2009; Turner and Briggs, 2018). On the other hand, only few studies dealt with student perceptions and opinions on the effectiveness of assessment techniques in distance education. This gap in the literature calls for future research to better understand student experiences on assessment practices in distance education, especially during pandemic.

The purpose of this study is to understand student experiences in terms of assessment during emergency distance education due to COVID-19. The following research questions have been addressed:

1. What is the degree of rater fairness in assessment that students perceived during emergency distance education?
2. What are the students' thoughts regarding their peers' cheating behavior during emergency distance education?
3. How was the students' motivation during emergency distance education in comparison with the regular face-to-face instruction?
4. Do the students' thoughts on exam duration differ by the time allocated for take-home exams?
5. What are the students' experiences and thoughts on assessment tools and techniques during emergency distance education?

Method

Survey research methodology has been employed in this study. In survey research, participant thoughts and experiences are examined through face-to-face interviews or questionnaires (Fraenkel, Wallen and Hyun, 2012).

Data has been collected from undergraduate students who enroll Anadolu University, Bartın University and Pamukkale University Faculty of Education and took "Assessment and Evaluation" course in Spring 2020. Out of 436 students, 141 students voluntarily responded to the survey instrument. Sample characteristics are summarized in Table 1.

Table 1

Study Group Characteristics

Gender	Anadolu University	Bartın University	Pamukkale University	Total
Female	42	48	15	105
Male	14	14	11	39
Total	56	62	26	144

The data collection tool has been developed by researchers after careful review of relevant literature by considering research questions at hand. The instrument included nine items on a 5-point Likert scale and one open-ended item. Data has been collected on Microsoft Office Forms.

Data analysis has been conducted using IBM SPSS Statistics 25.0 (IBM, 2019). Descriptive statistics have been used for summarizing data in item level and to examine 1st, 2nd, and 3rd research questions. In order to understand if students' perceptions regarding peers' cheating behavior differ by institution, Kruskal Wallis-H test was used. Similarly, the differences among three groups of students' perceptions about exam duration were analyzed using Kruskal Wallis-H test.

Findings

The category percentages of student responses for each item are presented in Table 2.

Table 2
Distribution of Response Categories by Item

	Strongly disagree (%)	Disagree (%)	Partially agree (%)	Agree (%)	Strongly agree (%)
1. I think exams and assignments were evaluated fairly.	3.4	2.1	7.6	29.7	54.5
2. The assessment tools and techniques in this course fit to the course content.	3.4	2.1	6.2	33.8	51.7
3. My peers behaved ethically during exams and assignments.	4.8	4.1	24.8	37.2	26.2
4. I had problems in accessing electronic course materials while studying for exams and assignments.	9.7	8.3	24.1	26.2	29.0
5. My motivation for studying exams in distance education was less than regular education.	29.0	13.8	27.6	15.2	11.7
6. The instructions about exams and assignments were clear and adequate in distance education.	2.1	2.8	5.5	31.0	55.9
7. Studying exams and preparing assignments helped me gain new skills regarding this course.	1.4	7.6	9.0	31.7	47.6
8. If I had chance to take exams in class, I would be more successful.	16.6	8.3	35.2	26.9	10.3
9. The duration for exams and assignments were adequate.	6.9	4.1	9.0	24.8	52.4

The results showed that students used the right-end categories of the scale more often which resulted in a negatively-skewed distribution of the response data. In terms of rater fairness, more than half of the students reported that they believed raters' fairness while grading exams and assignments during emergency distance education process. On the contrary, almost 35% of them were skeptical about their peers' ethical behavior in online exams and assignments. More than 25% of the students thought that their motivation in studying exams was impacted by the format of instruction while 43% of them reported that their level of motivation for studying exams did not change after the classes were moved to online. One of the most significant findings of this study was about allocated time for take-home exams. On average, the students who were given one day and the students who were given one week for completing the same take-home exam found the exam duration sufficient. On the other hand, students who were given only one hour reported that the allocated time was significantly inadequate for the given task. Lastly, most students (85%) reported that the selected assessment tools and techniques were appropriate for this specific course during pandemic.

Conclusion, Discussion and Recommendations

The most promising finding of the study is that despite adaptation problems and infrastructural issues in emergency distance education, students reported that assessment and evaluation processes were fair. This finding can be partially explained by the use of open-ended items for assessment and clear rubrics for grading. Reportedly, cheating behavior has been increased globally during pandemic (Rossiter, 2020). This finding has been consistent with the study findings. The predictors of students' lack of trust towards their peers' ethical behaviour in exams should be investigated further. Lastly, this study contributed to existing body of research in terms of ideal allocated time for take-home exams and number and frequency of assignments in distance education.